

## Meslek Yüksekokullarında Nitelikli İşgücü Yetiştirmek için 3+1 Eğitim Modeli ve Yansımaları

Mehmet SARIBIYIK\* ve Sinan Serdar ÖZKAN  
Sakarya Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, TÜRKİYE

### Özet:

Temel amacı belirli mesleklere yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmek olan Meslek Yüksekokulları; geleceğimizin teminatı olan gençlerimize; bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlanmasında ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Ülkemizin gereksinimi olan kaliteli meslek eğitimi almış, sorumluluk sahibi, üretken ve yetkin nitelikli eleman yetiştirmeyi amaç edinen Meslek Yüksekokulu programlarında 4 yarıyıllık eğitim-öğretim, teorik ve uygulamalı olarak yürütülmektedir. Bu çalışmada; Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin istihdama yönelik yetişmelerini sağlamak amacı ile Sakarya Üniversitesi bünyesindeki Meslek Yüksekokullarında yer alan 44 farklı programda eğitim öğretimin; 3 döneminin okulda ders, 1 dönemin işletmelerde uygulamalı olarak yapılmasının yansımaları irdelenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:**Mesleki Eğitim, Meslek Yüksekokulu, 3+1 Eğitim Modeli, Uygulamalı eğitim

## Cultivate in Vocational School for Skilled Labor 3 + 1 Training Model and Implications

### Abstract:

The main objective of the Vocational Schools is to train qualified manpower for specific professions; young people who guarantee of our future; knowledge, skills, behaviors and work together to acquire the habit of seeing life through the needs of the business community in the preparation and training of qualified manpower has an important place. The quality of country needs high quality trained professional, responsible, productive and Vocational School program, which aims to train qualified personnel in the four semesters of education, both theoretically and practically carried out. In this study; Vocational School students of Sakarya University, those located on-site, in 44 different programs, are trained for employment, the education program of 3 semesters of theoretical and practical courses in school, 1 semesters in the business of making practical implications were designed and discussed.

**Keywords:** Vocational Training, Vocational Schools, 3 + 1 Study Model, Practical training

## 1. Giriş

Ülkelerin gelişmesi ve kalkınmasına katkıda bulunabilmek için, yüksek verimi gerçekleştirecek bilgi/beceri ve iş alışkanlıklarına sahip nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi gerekmektedir. Geleceğimizin teminatı olan gençlerimize gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlanmasında ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu

nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde profesyonel bir organizasyon olan Mesleki Eğitimin önemi oldukça büyüktür. Özellikle Türkiye gibi hızla gelişen ülkelerde genç nüfusun da artmasıyla ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri de vasıfsız iş gücü sorunudur. Bu durum şüphe yok ki bir takım toplumsal sorunlarla birlikte ülke ekonomisini de olumsuz yönde etkilemektedir. Mesleki eğitimle birlikte iyi yetişmiş insan gücü, oluşabilecek bu olumsuzlukları azaltacağı gibi ülkenin ekonomisine, kaliteli mal ve hizmet üretimlerine de önemli katkılar sağlayacaktır.

Sanayi ve işletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiren en önemli kaynaklardan biri de meslek yüksekokullarıdır. Büyüyen Türkiye ekonomisinin uluslararası pazarlarda rekabet gücünün yükseltilmesi ancak meslek yüksekokullarımızda yetişen nitelikli elemanlarla üretilen mal ve hizmetlerle mümkün olabilecektir. Sanayi sektöründeki teknolojik gelişmeler, kas gücü yerine beyin gücünün önemini ortaya çıkarmaktadır, dolayısıyla öğrenen, bilgiyi yorumlayan, kullanan ve yeni teknolojiler üreten insana ihtiyaç daha da ön plana çıkmaktadır.

## **2. Meslek Yüksekokullarında 3+1 Eğitim Modeline Geçiş**

Türkiye’de işgücü piyasası ile Meslek Yüksekokulları arasında istihdama yönelik öğretim programları geliştirilmekte ve projeler çerçevesinde bazı üniversitelerde atölye ve laboratuvarlar kurularak öğrencilerin uygulama eksiklikleri giderilmeye çalışılmaktadır. Başlangıç aşamasında oldukça faydalı olan bu uygulama zamanla sanayinin gerisinde kalmakta ve kendini yenileyememektedir.

Sakarya Üniversitesinde bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak, öğrencilerin eğitim seviyesini ve niteliğini yükseltmek için Üniversite - Sanayi İşbirliği çerçevesinde eğitim sisteminde yeni düzenlemeler yapılmıştır. Sakarya Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Müdürlerinin yaptıkları çalışmalar sonucunda, Meslek Yüksekokullarındaki öğrencilerin istihdamına yönelik yetişmelerini sağlamak amacıyla 3+1 Eğitim Modelini geliştirilmiştir. 44 farklı programın ders içeriklerinde yapılan düzenleme ile eğitim öğretimin 3 döneminin okulda ders, 1 döneminin işletmelerde uygulamalı olarak alınmasını öngören model, üniversite senatosunda alınan karar ile 2011-2012 Eğitim - Öğretim Yılında uygulamaya geçmiştir. Bu çerçevede işbirliği protokolleri imzalanmıştır[1].

## **3. 3+1 Eğitim Modelinin Yararları**

Bu modelin öğrenci, istihdam sektörü, öğretim elemanları (Üniversite) ve toplum olmak üzere dört ana grup üzerinde fazlaca yararı olacaktır.

### **3.1 Öğrenciye Yararları**

Mezun olmadan önce iş ortamında bulunan öğrenci açısından bakıldığında;

- ❖ Özgüveni artacak, sorumluluk duygusu ve çalışma alışkanlıkları olumlu yönde gelişecek,
- ❖ Teorik bilgileri uygulama ile bütünleştirerek uygulama becerisine sahip olacak,

- ❖ Sorumluluk artacak, takım çalışması yapabilme yeteneğini kazanacak,
- ❖ Günün teknolojisini görerek yetiştiği için iş bulma imkânı kolaylaşacak,
- ❖ Gelecek ile ilgili hedeflerini şekillendirecek ve kariyer planlaması yapacak,
- ❖ İş dünyasının gerçekleri ile daha erken tanışacak ve uyum süreci hızlanacak,
- ❖ Kendi parasını kazanmanın hazzını tadacak,
- ❖ Kendini tanıyacak ve yeteneklerinin farkına varacak,
- ❖ İş hayatının tüm şartlarını daha erken öğrenecek,
- ❖ İşletmelerde karşılaşılan sorunları gözlemleyerek çözüm yöntemleri aramaya başlayacak ve bilgiye hızlı ulaşma becerisi kazanacak,
- ❖ Takım çalışmalarında bulunan öğrenci kişisel ve sosyal gelişimini tamamlayabilecek,
- ❖ Aynı alanda mezun olan öğrenciler arasında rekabet avantajı elde etmiş olacak,
- ❖ Özgeçmişinde 4 aylık bir iş deneyiminin yanı sıra, yeni iş başvurularında referans olacak iş dünyasının seçkin insanlarıyla tanışmış, sosyal ağlar kurmuş olacaktır.

### **3.2 İstihdam Sektörüne Yararları**

İstihdam Sektörü açısından olaya bakıldığında;

- ❖ Sektörlerin nitelikli eleman yetiştirme konusunda kendi alt yapılarını oluşturması sağlanacak.
- ❖ İşe almayı düşündüğü elemanı kısa sürede ve istediği şekilde yetiştirecek, elemanını yakından tanımaya fırsat bulacak,
- ❖ Üniversitedeki Eğitim Programları iş dünyasının gereksinimleri doğrultusunda güncellenecek,
- ❖ İş dünyası ile akademik personelin kaynaşması sağlanacak,
- ❖ İşletmeler, çalışanların işe başlangıç eğitim yükünden kurtulacak,
- ❖ İşe başlayan elemanların daha kısa sürede işe adaptasyonu sağlanacak,
- ❖ Ek bir maliyete katlanılmadan işgücü elde edilecek,
- ❖ İşletmelerin Ar-Ge teşviklerinden yararlanması sağlanacaktır.

### **3.3 Öğretim Elemanlarına (Üniversiteye) Yararları**

Öğrencileri kontrol için işletmeye gidecek öğretim elemanları (Üniversite) açısından bakıldığında;

- ❖ Öğretim elemanlarının bilgi ve tecrübesinden sanayi sektörlerinin yararlanması sağlanmış olacak, eğitim programlarının düzenlenmesinde sanayinin gereksinimleri dikkate alınarak değerlendirilecek,
- ❖ Uygulamada yetersiz olan teorik bilgiler tamamlanıp, güncellenecek,
- ❖ Üniversite, iş dünyası ile daha rahat ilişki içine girebilecek,
- ❖ İş dünyasının pratikte yaşadığı sorunlara çözümler üretilecek,
- ❖ Yapılan araştırmalarla sorunlara çözüm üretmeye başlanacak,
- ❖ Üniversite-İş dünyası iş birliği ile Ar-Ge faaliyetleri artacak,

- ❖ Mezun ettiği öğrencilerinin kolay ve iyi imkânlarla iş bulması nedeniyle tercih edilen bir üniversite olacaktır.

### 3.4 Toplum Yararları

Toplum açısından bakıldığında ise;

- ❖ Toplumla ekonomik yönden bağımsız bireyler kazandırılacak,
- ❖ İşbirliği ile ülke kalkınması hızlanacak ve işsizlik oranı azalacak,
- ❖ Çocukları vasıflı olarak yetişen ailelerin kendine güveni artacak,
- ❖ Tüm kesimlerin birbiri ile etkili iletişimi sağlanacağı için yenilikler hızlı biçimde gerçekleşecek ve ülkemizde katma değerli malların üretimi hızlanacak,
- ❖ Toplum ve üniversite işbirliği ile istihdam ve işgücü gibi eğitsel ve toplumsal gereksinimleri gidermede yardımcı olacak,
- ❖ Ülke ekonomisi ve kalkınmasında önemli bir unsur olan çalışma barışı sağlanarak, üniversite ve iş dünyasının mesleki doyumu ve iş tatminini artıracak,
- ❖ Toplumun tüm kesimlerinin karşılıklı etkileşim ve iletişimi sağlanacağı için yenilikler hızla gelişecek,
- ❖ İstihdamın sağlıklı bir şekilde sağlanması süreci olumlu şekilde etkileyecek, toplumun geleceğe bakış açısı olumlu yönde değişecektir.

### 4. Projenin Uygulanması

Meslek Yüksekokulu öğrencileri istihdama yönelik yetişmelerini sağlamak amacı ile Sakarya Üniversitesi bünyesindeki Meslek Yüksekokullarında yer alan programlarda eğitim öğretimin; 3 döneminin okulda ders, 1 dönemin işletmelerde uygulamalı olarak yapılması ile öğrenciler iş ve meslek hayatına hazırlanmaktadır. Meslek Yüksekokulu öğrencileri, eğitimleri süresince kazandıkları bilgi ve deneyimlerini, “Mesleki Uygulamalar” dersi adı altında kamu/özel kurum ve kuruluşlarda uygulamalı eğitimle pekiştirme imkânı bulmaktadırlar.

Eğitim Modeline göre öğrenciler, birinci, ikinci ve üçüncü dönemlerde teorik ve uygulamalı dersleri okul ortamında, dördüncü dönem ki Mesleki Uygulama dersini Mesleki Uygulamalar Yönergesi 'ne göre akademik takvime uygun olarak 3. veya 4. dönem süresince 16 hafta ve tam zamanlı olarak yapacaklardır[2].Öğrencilerin uygulama yapmak üzere iş yerlerine gönderilmesi için ilk iki dönem sonundaki genel ağırlıklı not ortalamasının en az 4 üzerinden 1,80 olması şartı aranacaktır. Dolayısı ile bu şartı sağlayamamış öğrenciler, işletmelerde yürütülecek olan iş yeri eğitimine gidemeyeceklerdir.

Öğrenci sayısının fazla olduğu ve destek verecek işletme sayısının yetersiz olduğu programlar dikkate alınarak, üçüncü ve dördüncü yarıyılında görecekları derslerin her iki dönemde de açılması, öğrencilerimizin bir kısmının mesleki uygulama dersini üçüncü dönemde diğer kısmının ise dördüncü dönemde işletmelerde almaları sağlanacaktır [3].Yaz dönemlerinde yapılan endüstri stajlarının, statüsü daha da genişletilerek daha profesyonel ve işyeri şartlarının oluşturduğu kurallar içinde uygulanması sağlanacak, bu çerçevede öğrencilerimizin 30 işgünü stajı ile

işletmelerdeki uygulama deneyimleri artırılmış olacaktır. Mesleki uygulamanın amacına uygun bir şekilde yapılabilmesi için öğrencilerin takip ve denetimi, görevlendirilecek sorumlu bir öğretim elemanı tarafından yapılacaktır. Öğrenciler başarılı/başarısız (YT/YZ) olarak değerlendirilecek olup, başarılı olmak için 100 üzerinden en az 65 almaları gereklidir. Başarı notu sorumlu öğretim elemanı ve işletme yetkilisi tarafından değerlendirme formları ile ortak belirlenecek ve “Mesleki Uygulamalar” dersinden başarısız olan öğrenciler dersi tekrar almak zorunda kalacaktır[1].

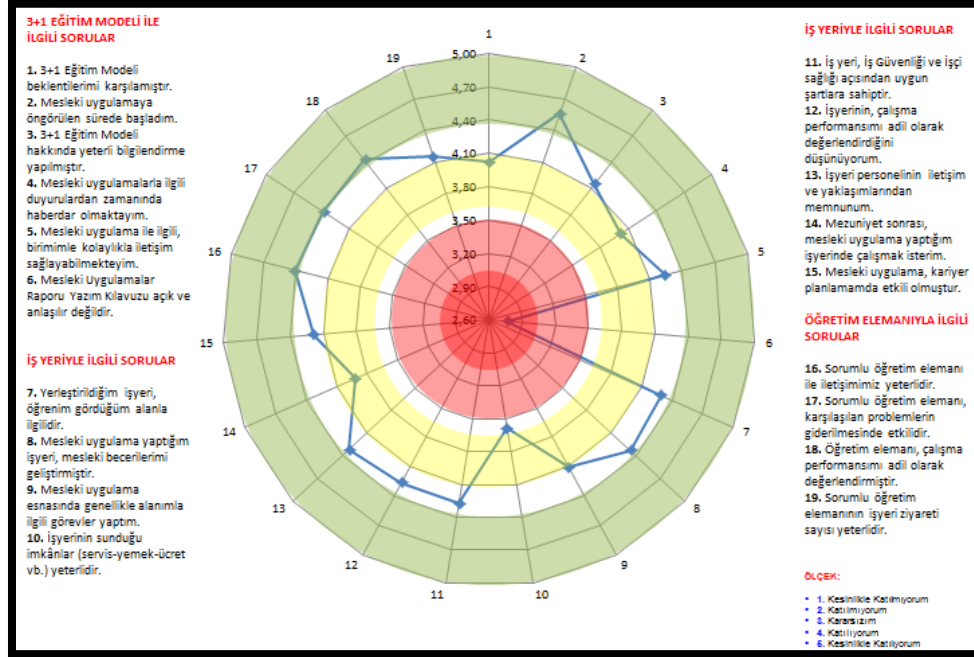
13.02.2011 tarih ve 6111 sayılı kanununun 61-64. maddeleri ile 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 3. maddesinin “j” bendi 18, 23 ve 24. maddelerinde yapılan değişiklikle mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumları (6111 sayılı Kanununun 61 inci maddesiyle 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununun 3 üncü maddesinin (j) bendine “orta öğretim kurumları” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumları” da bu kanun kapsamına alınmıştır. Dolayısıyla yükseköğretim kurumları öğrencilerinin de 3308 sayılı kanununa göre işletmelerde mesleki eğitim yapabilecekleri gibi bu kanunun verdiği hak ve menfaatlerden de yararlanmalarına imkân sağlanmıştır. Ayrıca, 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’na göre öğrencilerin iş ve meslek hastalıklarına karşı sigorta işlemleri Sakarya Üniversitesi tarafından yapılacaktır. İşletmelerde mesleki eğitim yapan öğrencilere ücret ödeme hususu 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 25’inci maddesine göre yapılacak olup, bu doğrultuda öğrencilere ödenecek ücretler her türlü vergiden müstesnadır. **(13/02/2011-6111/64 mad.)** “Ancak, işletmelerde meslek eğitimi gören örgün eğitim öğrencilerine, asgari ücretin net tutarının on ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde 30’undan, ondan az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde 15’inden, aday çırak ve çırağa yaşına uygun asgari ücretin yüzde 30’undan aşağı ücret ödenemez.” Ayrıca “Aday çırak, çırak ve öğrencilere ödenecek ücretler her türlü vergiden müstesnadır.” hükmü yer almaktadır.

## 5. Memnuniyet Anketleri

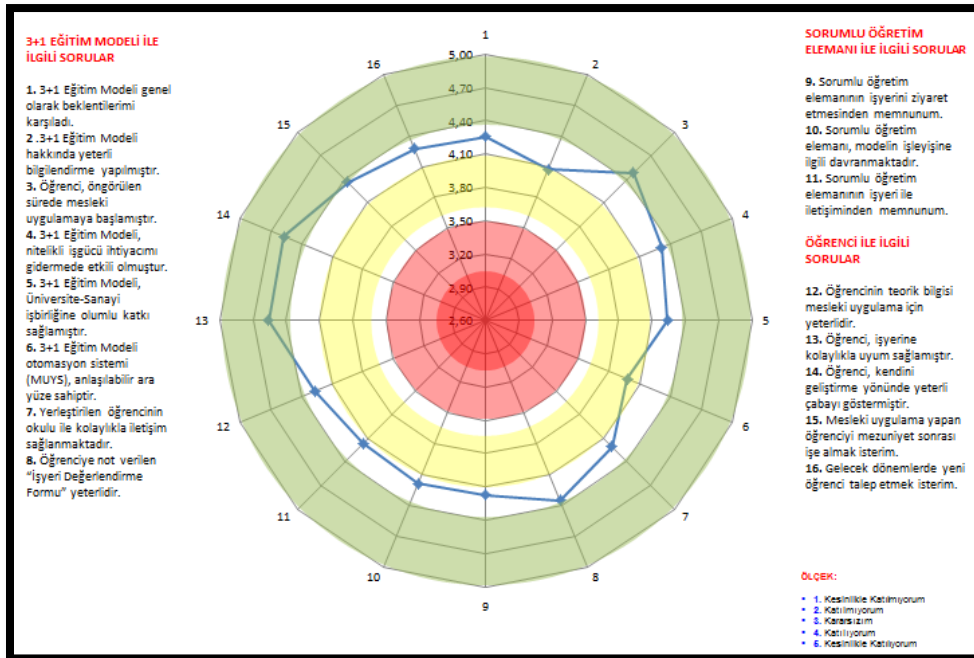
Mesleki uygulamalar kapsamında işyerlerine giden 1187 öğrenci ile yapılan ankette Grafik 1. ’de görüldüğü gibi öğrencilerden 19 soru ile 3+1 eğitim modelini, işyerlerini ve öğretim elemanlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Genel olarak anket değerlendirildiğinde öğrencilerimizin genel memnuniyet oranı %82,52 olarak gerçekleşmiştir. Bu sorular içinde %55,35 ile en düşük memnuniyet oranını “3+1 Eğitim Modeli” ile ilgili “Mesleki Uygulamalar Raporu Yazım Kılavuzu Açık ve Anlaşılır Değildir.” sorusu olmuştur. Öğrencilerimizin memnuniyet oranını düşük olduğu 6. ve 10. sorularla irdelediğimiz hususların iyileştirilmesi için çalışmalara yapılmıştır. Bu amaçla bir sonraki Mesleki Uygulamalar dersi için işyerlerine gönderilen öğrencilerimiz için daha detaylı açıklamaları içeren rapor yazma örnekleri oluşturulmuştur. İşyerlerinin sunduğu imkânlar göz önüne alınarak, öğrencilerimizinyerleştirilmelerinde ücret, servis ve yemek gibi hususlar dikkate alınarak işyerleri sınıflandırılmış ve bu önceliklere göre öğrencilerin işletmelere yerleştirilmesine özen gösterilmiştir.

Mesleki Uygulama için gönderdiğimiz 982 işverenle yapılan anket çalışmasında 16 soru ile 3+1 eğitim modelini, öğretim elemanları ve öğrencilerimizi değerlendirmeleri istenmiştir. Bu çalışma sonunda Grafik 2 de görüldüğü gibi işverenlerimizde %85,57 genel memnuniyet oranı çıkmıştır. Ankette en düşük memnuniyet oranı %79,65 ile “3+1 Eğitim Modeli otomasyon sistemi (MUYS),

*anlaşılabilir ara yüze sahiptir.”* sorusunda olmuştur. Bu çalışmadan sonra MUYS kullanıcı ara yüzünde işverenlerin önerileri dikkate alınarak öğrenci taleplerinde daha ayrıntılı bilgilerin girilmesine imkân sağlanmıştır.



**Grafik 1. Öğrenci memnuniyet anketi sonuçları genel toplamı**



**Grafik 2. İşveren memnuniyet anketi sonuçları genel toplamı**

## Sonuçlar

Ülkemizin gereksinimi olan kaliteli meslek eğitimi almış, sorumluluk sahibi, üretken ve yetkin nitelikli eleman yetiştirmeyi amaç edinen Yüksekokul programlarında 4 yarıyıllık eğitim-öğretim, teorik ve uygulamalı olarak yürütülmektedir. Uygulanmakta olan bu sistem mezun olan öğrencilerin ve işletmelerin beklentilerini karşılayamamaktadır. Bu amaçlarla; Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin istihdama yönelik yetişmelerini sağlamak için Sakarya Üniversitesi bünyesindeki Meslek Yüksekokullarında yer alan 44 farklı programda eğitim öğretimin; 3 döneminin okulda ders, 1 dönemin işletmelerde uygulamalı olarak yapılmış ve aşağıdaki sonuç ve öneriler ortaya çıkmıştır.

- Mesleki uygulamalar kapsamında işyerlerine giden öğrencilerimizle yapılan anket sonuçlarına göre genel memnuniyet oranı %82,52 olarak gerçekleşmiştir.
- Mesleki uygulama yapmak üzere öğrenci kabul eden işletmelerle yapılan anket sonuçlarına göre genel memnuniyet oranı %85,57 olarak gerçekleşmiştir.
- İşletmelerin Mesleki uygulama yapan öğrencilerin mezuniyet sonrası işe almak istedikleri ve uygulamanın önemli bir eksiklik olan uygulama becerisini geliştirdiği vurgulanmıştır.
- Yapılan uygulamanın öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirdiği ve kariyer planlamalarında etkili olduğu ortaya çıkmıştır.
- Öğrencinin teorik bilgileri ile uygulama becerisini bütünleşerek, özgüveni artmış, sorumluluk duygusu gelişmiş, çalışma alışkanlıkları olumlu yönde gelişmiştir.
- Sanayi sektörlerinin, nitelikli eleman konusunda kendi alt yapılarının oluşturulmasını aynı zamanda, işe almayı düşündüğü elemanı yakından tanımmasını sağlamıştır.
- Mesleki ve teknik becerilerini gerçek iş ortamında gerçekleşmesini ve oluşumunu temin ederek, işbirliği içinde ekip ruhu ve takım anlayışı ile hareket edebilme kültürünü kazandırmıştır.
- Topluma ekonomik yönden kendi kendine yeterli elemanlar kazandıracak, beceri ve deneyimli insan gücü potansiyelini artıracaktır. Teknik bilgi ve beceri kazanmış gençlerin iş bulma imkânları artacaktır.
- Öğretim kadrosunun bilgi ve tecrübesinden sanayi sektörlerinin yararlanması sağlanacaktır.
- İstihdam sektöründeki sürekli değişim ve gelişmeler eğitim programlarının sanayinin gereksinimleri doğrultusunda yenilenmesini teşvik edecek ve eğitim programlarının düzenlenmesinde sanayinin gereksinimleri dikkate alınacaktır.

## Kaynaklar

[1] <http://www.muys.sakarya.edu.tr/>

[2] [http://www.muys.sakarya.edu.tr/belgeler/Mesleki\\_Uygulamalar\\_Yonergesi.pdf](http://www.muys.sakarya.edu.tr/belgeler/Mesleki_Uygulamalar_Yonergesi.pdf)

[3] [www.ebs.sakarya.edu.tr](http://www.ebs.sakarya.edu.tr)